

WATERSNIPPERS

NIEUWSBRIEF

JAARGANG 19 NUMMER 1

MAART 2014

natuurpunt  Beringen

Beste Natuurvrienden,

Zonder dat we hebben kunnen spreken van een winter, kondigt de lente zich aan. De natuur komt weer volop tot leven. Een nieuw broedseizoen vangt aan. Tijdens deze periode trachten we de natuur zo weinig mogelijk te verstoren. De grote werken in de vallei worden dan ook een aantal maanden opgeschort. Het maken van plannen gaat volop door. Voor de Koerselse Heide streeft Natuurpunt Beringen naar een optimale mix tussen sociale en ecologische functies. De natuurbeleving moet hier centraal staan.

Ook de vrijwilligers leggen zich nu toe op werkzaamheden buiten de vallei. Tijdens de lente-werkdag zal het zwerfvuil rond het reservaat worden opgeruimd.

Op 27 april zal de afdeling deelnemen aan de erfgoeddag. Samen met de heemkundige kring van Beringen/Paal, Paalonline en RLLK presenteren we een tentoonstelling in OC De Buiting in Paal. Willy Vanlook brengt om 11u een voordracht over de grillige grenzen tussen het Graafschap Loon en Brabant. Beringen ligt immers pal op de grens tussen deze twee invloedsgebieden. Erfgoed is en blijft een belangrijk aandachtspunt voor Natuurpunt.

In vorige nieuwsbrief maakte ik melding van de wijzigingen rond de Watersnip. De Vlaamse overheid draagt haar bevoegdheid van het bezoekerscentrum over aan de provincie. Het Agentschap voor Natuur en Bos draagt niet meer de eindverantwoordelijkheid maar zal samen met de andere partners (Stad Beringen, Provincie Limburg en Natuurpunt) zich blijven inzetten in de werking van dit bezoekerscentrum. De opening van het nieuwe seizoen is gepland op 6 april.

Natuurpunt Beringen werkt volop aan een nieuw initiatief rond de Dag van het Park. Op die dag wensen we aan alle Beringse verenigingen de kans te geven zich voor te stellen in de mooie omgeving van het Park van de Directeur.

Hans Van den Bossche
hansvdbossche@telenet.be
Voorzitter Natuurpunt Beringen

WANDELTIIP

Ochtendwandeling met ontbijt

Zondag, 13 april om 6u - De Kluut (Bosstraat tegenover 130, Koersel) € 7,00

6u: De zon staat op, de ochtendzang van vogels, een ree die roept... de natuur wordt wakker terwijl je wandelt dwars door de Vallei van de Zwarte Beek.

9u: Een lekker glas met bubbels, een vers broodje met lekker beleg, yoghurt als dessert... gezellig samen ontbijten

Inschrijven is noodzakelijk: 011 45 01 91 of via natuurpunt.beringen@telenet.be



Erna Aerts



Grenzeloos?

Landschappen bekommeren zich niet om grenzen. In onze fusiegemeente komen meerdere landschapstypen voor. Beringen is daarin een scharnierpunt, gelegen tussen de Kempen en het overgangsgebied naar het Hageland, met al hun typische landschapselementen.

Maar mensen hebben blijkbaar behoefte aan grenzen. In de loop van de geschiedenis werden talrijke grenzen getrokken doorheen onze fusiegemeente: gemeentegrenzen, grenzen tussen het graafschap Loon en het hertogdom Brabant. Grenzen vastleggen ging vaak gepaard met langdurige grensbetwistingen.

Bv. tussen Beringen en haar buitingen.

Waarom waren er grenzen? Waarom lagen de grenzen precies daar? En hoe werden grenzen aangeduid?

Op de Erfgoeddag, hebben we het grenzeloos over het landschap en de geschiedenis van de gemeente Beringen.

Zondag, 27 april om 11u00 - OC De Buiting, Tessenderlosesteenweg 18, 3583 Beringen

Annie Vanschooren

Spreuk

Stilte is een gat in het geluid

Niet te missen in het bezoekerscentrum 'De Watersnip'

Seizoensaftrap:

begeleid wandelen en een extraatje
Zondag, 6 april 14 u

Schaapscheerfeest

Zondag, 29 juni 13u tot 18u

Tentoonstelling:

**Solitaire bijen en wesp en handwerken
rond imkerij**

maart, april en mei 2014



Midweekwandeling naar de terril van Heusden-Zolder

Februari, een typische wintermaand, maar niet in 2014. De temperaturen deden eerder denken aan een vroege lente. De wandeling naar de terril van Heusden-Zolder, een klassieker in ons wandelprogramma, kunnen we dus moeilijk onder de noemer "winterwandeling" klasseren niettegenstaande ze zo aangekondigd was.

Om 14.00 uur meldden zich 14 wandelaars present in het bezoekerscentrum "de Watersnip". Goed ingeduffeld gingen we van start. Daar de natuur nog steeds in rust is en het dierenleven maar langzaam op gang komt werd er onderweg weinig uitleg gegeven, maar daarentegen flink doorgestapt. Daar de militaire overheid ons geen vergunning verleend had om over het militair domein te wandelen, waren we genoodzaakt om via een omweg de terril te bereiken. De bospaden waren echter vrij goed begaanbaar en dus schoten we goed op. Onderweg kruisten we de Helderbeek; deze vormt daar de grens met de gemeente Heusden-Zolder. Even verder, waar de bodem duidelijk vochtiger was dan in het bosgebied, troffen we enkele minder voorkomende boomsoorten aan nl. de grauwe els en de moeraseik. Deze laatste heeft fel doorgebogen takken die min of meer vertikaal langs de stam neerdalen.



Na ongeveer 1.30 uur wandelen bereikten we de terril. Nu stond ons nog een serieuze klim te wachten. De felle wind, die hier vrij spel had, stak duidelijk stokken in de wielen. Maar iedereen bereikte toch uiteindelijk de top. Op de top, 150 m boven de zeespiegel en 85 m boven de omgeving, hadden we panoramische vergezichten. Met mijn kompas zocht ik het noorden en zo konden met de windroos een aantal terrils en gebouwen thuiswijzen. Vervolgens werden de flessen porto en fruitsap aangesproken want, een opkikkertje had iedereen wel verdiend. De gids kwam echter te laat.....Jean had juist de laatste borrel uitgeschonken! Dat komt er van als je eerst de rammen gaat fotograferen. Deze mooie grazers (Drentse heideschappen) met hun gedraaide horens, zorgen ervoor dat een gedeelte van de terril (= natuurreserveaat) niet overwoekerd wordt door boompjes.

Rond 16.00 uur werd de terugtocht aangevangen (de portofles was toch leeg!). Bij het afdalen bleef een van de dames met haar voet achter de afrastering haperen waardoor ze zich, bij het evenwicht zoeken, verwondde aan haar hand. Niet zo erg, dachten we, maar uiteindelijk moest de wonde toch gehecht worden. Ondertussen zorgde een paartje boomleeuweriken voor de muzikale begeleiding!

Om 17.00 uur bereikten we onze thuishaven waar, naar goede gewoonte, het Gageleer bier erg gesmaakt werd. Een fijne wandeling met een fijne groep was weer voorbij. Misschien tot een volgende keer?

Willy Neys

30 jaar geleden schreven we...

Uit de Berokrant van maart 1984:

We organiseerden dat jaar de Sponsortocht op 29 april t.v.v. het reserveaat.

Ook gingen we op reis naar Zeeland o.m. naar de Flauwerinslagen, waar bij hoogtij duizenden scholeksters, kanoeten en andere steltlopers, samen met eenden hun tijd kwamen verdromen.

We klaagden een internationaal milieuprobleem aan namelijk de Zure regen en we publiceerden een brief van een lid, gericht aan het gemeentebestuur van Hechtel i.v.m. de ... A24, de zogenaamde Noord-Zuid-verbinding.

Maria Beerten

Ravage in de Overslag

De werken in en aan de Overslag hebben gezorgd voor een totale metamorfose van het gebied. Het Turfbroek, ten noordoosten van het plankenpad, werd volledig opengemaakt. Enkel tegen de Zwarte Beek zijn er enkele stronken blijven staan. Hier moet het beekbegeleidend bos opnieuw tot ontwikkeling komen.

Ook van de elzen die de turfputten ten zuidwesten van het plankenpad overwoekerden, is niets meer te zien. De gedenksteen ter nagedachtenis van Theo Smolders staat er eenzaam bij. Het Nieuwe Broek ligt er weer bij zoals het er enkele tientallen jaren geleden moet hebben uitgezien.

Verder stroomafwaarts eenzelfde toestand. Waar vroeger het uitzicht werd belemmerd door bomen en struiken ligt nu een open vlakte met hier en daar een wilgenkoepel of een verloren berkenboom.

Ook over de Zwarte Beek, op het militaire domein, is een totaal nieuwe situatie ontstaan. Hier geen volledige kaalkap, wel werden de dennen fors uitgedund. Door de hevige stormen eind vorig jaar, zijn er echter ook heel wat eiken gesneuveld.

De afgelopen maanden was het wandelpad meermaals onbegaanbaar. Ondanks de inspanningen van de aannemer om de diepe sporen weg te werken, ontstonden door de overvloedige regenval gevaarlijke modderkuilen.

Het doel van al deze ingrepen – creatie van grotere natuurwaarden – lijkt in deze omstandigheden veraf. Zodra de laatste werken in dit gebied zijn uitgevoerd en het landschap terug in bloei komt, zal de winst wel duidelijk zijn.

Via het wandelpad, dat na het broedseizoen wordt aangelegd, zal iedereen dan deze natuurpracht kunnen bewonderen.

Op het einde van de zomer wordt een volgende fase aangevat. De percelen tussen Oude en Zwarte Beek meer stroomafwaarts worden dan aangepakt.

Ook in de Hogenbos zal er dan gewerkt worden. Hier zal gestreefd worden naar het herstel van heischrale graslanden waar schapen kunnen gehoed worden. Een situatie zoals ze bestond voor de massale aanplant van de dennen. Een mooie overgang van heischrale graslanden, naar hooilanden om te eindigen in kleine zegge vegetaties moet het resultaat zijn.

Hans Van den Bossche



Groot broek



Overslag



Erna klapt met... Mathilde Bartels

"Rangen, standen en opleidingen zeggen me niets... het is de mens die er achter zit"

Wie bezoekerscentrum 'De Watersnip' zegt, zegt Mathilde Bartels. Zij stond mee aan de wieg van het bezoekerscentrum. De van Nederland afkomstige, flamboyante dame is als coördinator de spilfiguur tussen professionelen en vrijwilligers, tussen bezoekers en gidsen, tussen menselijkheid en starre regels.

1996

Vanuit de Stedelijke Adviesraad voor Leefmilieu Beringen, werd een werkgroep opgericht om een bezoekerscentrum op te starten. Mathilde, lid van de SAL, stelde zich kandidaat. Ze wist dat ze kon organiseren en plannen, want voor BERO (de voorganger van Natuurpunt Beringen) had ze al verschillende tentoonstellingen opgezet samen met Willy Vanlook. "Met mijn vragenlijst reisde ik, van het ene bezoekerscentrum naar het andere, door een groot deel van Vlaanderen en Nederland. Overal sprak ik mensen aan over hun ervaring bij het oprichten van een bezoekerscentrum en vooral over de problemen en valkuilen die ze waren tegengekomen. Informatie die ons bij het ontwikkelen van 'De Watersnip' goed van pas kwam. Naast het mee ontwikkelen van de werking van 'De Watersnip' en van de permanente tentoonstelling bracht mijn creativiteit me tot maken van tekeningen voor de voedselpiramide. In mei 1997 opende 'De Watersnip' zijn deuren. Ik voelde het centrum zo'n beetje een stukje van mezelf. Eigenlijk is dat nog altijd zo."

Natuur van kindsbeen af...

"We woonden op een boerderij met heel wat dieren. Als opgroeïend kind op de boerenbuiten, speelde ik ganse dagen in de bossen. Op school deed ik mee aan het bouwen van hutten en graven van ondergrondse holen. Nog altijd ben ik liever buiten bezig dan binnen."

"Mijn vader was ook jager. Als voorzitter van de jagersvereniging was hij medeoprichter van het jachtexamen in Nederland. Hij nam me soms mee op drijfjacht. Wanneer ik een konijn of haas zag moest ik luid 'Partout' roepen, zodat de jagers de dieren konden situëren. 'Tiro' was het woord voor opvliegend wild. Wat mijn vader nooit is te weten gekomen, is dat ik me stilhield wanneer ik dieren zag. En regelmatig vals alarm gaf. Door mijn toedoen zijn er heel wat wilde dieren kunnen ontsnappen (lacht)."

Natuur in België leren kennen...

We schrijven 1985 "Enkele leden van BERO – waaronder Jos Jaspers- brachten een voordracht voor het oudercomité van de Stedelijke Basisschool van Koersel. Zo leerde ik BERO kennen en werd ik lid. Kort nadien vierde BERO een jubileum aan de, toen nog, zwembijver. Paarden sleepten bomen en Jeanke Verslegers stelde zijn oude huisjes op in een diorama 'echte' natuur. Het was één groot feest wat me steeds is bijgebleven. Ik dacht: dit is een leuke vereniging!"

Als vrijwilliger een manusje-van-alles...



"De beheerwerken zoals het vroeger gebeurde vond ik hartstikke leuk. Zoals het plaggen op het militair domein om een goeie biotoop te verkrijgen voor het klokjesgentiaan en gentiaanblauwtje. En wat dan superleuk was is dat Willy Cools bij het uitrusten, uitleg gaf over het waarom we 'HET' allemaal deden."

"Bij het peilen van grondwater stapte ik in het elsenbroekbos iets te stoer. Té stoer want op een gegeven moment zakte ik weg in het veen. Gelukkig was er Mon, die me redde. Spijtig genoeg laat mijn onderstel het nu niet meer toe om op het terrein te werken."

Voor haar dochters en kleindochter zet Mathilde alles opzij...

"Mijn dochters zijn als vriendinnen voor mij. Ik nam hen vroeger overal mee naartoe, maar de natuurvirus is niet echt tot hen doorgedrongen. Mijn kleindochter van vier geniet enorm van de natuur. Zij kan eindeloos kijken naar bijv. een lieveheersbeestje. Ze schept visjes uit de vijver en dan zegt ze: "Kijk omie, er zitten babyvisjes bij". Samen knutselen we kunstwerkjes met natuurlijke materialen. Hier kan ik zo van genieten."

Volgens Mathilde zou er zonder Natuurpunt Beringen heel wat minder en minder mooie natuur zijn in Beringen. Natuurpunt Beringen is voor haar niet enkel een vereniging die zich inzet voor Natuur en een goeie leefomgeving. Minstens even belangrijk is de persoonlijke vriendschapsbanden die de vereniging schept omdat je allemaal hetzelfde doel nastreeft.

Mathilde Bartels... een bezige bij, die zich meer dan full-time inzet voor het bezoekerscentrum, voor onze vereniging en voor de Beringse natuur.

Erna Aerts

Cursussen

Cursus Vogels inventariseren

Het afgelopen jaar heeft de Vlaamse overheid heel wat natuurbeheerwerken uitgevoerd in het broedgebied van de watersnip. Het Agentschap voor Natuur en Bos voerde werken uit op het militaire domein en de Vlaamse Landmaatschappij in de vallei van de Zwarte Beek. Beide ingrepen hadden de bedoeling de verbossing van het gebied terug te dringen en opnieuw een openheid in het landschap te verkrijgen. Vooral de watersnip heeft nood aan een open landschap en ook andere soorten hebben dit nodig. Het is belangrijk dat we weten wat het effect is van de beheerwerken op de aanwezigheid van de watersnip en andere broedvogels.

De stad Beringen organiseert daarom een cursus vogels inventariseren in samenwerking met het bezoekerscentrum De Watersnip en Natuurpunt Beringen en met de financiële steun van de provincie Limburg.

De cursus is gratis.

Inschrijven kan tot 21 maart bij :

jan.kenens@lne.vlaanderen.be – Annie.vanschooren@beringen.be – 011/430238 (Annie Vanschooren)

Dinsdag	25 maart	Theorie	19.30 uur
Dinsdag	1 april	Theorie	19.30 uur
Zaterdag	12 april	Praktijkwandeling	20.00 uur
Zaterdag	26 april	Praktijkwandeling	07.00 uur

Cursus Macrofotografie en close-up voor beginners

Prijs : 18 euro leden Natuurpunt, 24 euro niet-leden

Inschrijven : 'De Watersnip', 011/450191, zwartebeek@natuurpunt.be

Begeleider : Jean-Claude Delforge

Donderdag	10 april	Theorie en planning	19.30
Zaterdag	12 april	Praktijk wandeling	13.30
Donderdag	17 april	Uitspreking foto's	19.30

volzet

Cursus Dagvlinders

Prijs : 24 euro leden Natuurpunt, 24 euro niet-leden

Inschrijven : 'De Watersnip', 011/450191, zwartebeek@natuurpunt.be

Lesgever : Joeri Cortens (Natuurpunt Educatie)

Dinsdag	6 mei	Theorie 1	19.30
Zaterdag	10 mei	Praktijk 1	13.30
Dinsdag	13 mei	Theorie 2	19.30
Zaterdag	7 juni	Praktijk 2	13.30

Activiteitenkalender

Zaterdag, 22 maart – 9.00 uur De Kluut	Opruimactie aan de Kluut – Bosstraat z/n (tegenover nr. 130) Koersel Info: Willy Cools T 0474/993619
Zondag, 6 april – 14.00 uur De Watersnip	Seizoensaftrap : begeleid wandelen en een extraatje
Zondag, 13 april – 6.00 uur De Kluut, Bosstraat tegenover nr. 130, Koersel	Ochtendwandeling met ontbijt - kostprijs: € 7,00 Vooraf inschrijven via 011/450191 of natuurpunt.beringen@telenet.be
Dinsdag, 15 april – 14.00 uur De Watersnip	Natuurstudie en –beheer in de Zwarte Beekvallei
Maandag, 21 april – 14.00 uur De Watersnip	Natuurspeurdertjes : ‘Paasmaandagkriebels’
Zondag, 27 april – 10.00 uur OC De Buiting, Tessenderloestwg 18,Paal	Erfgoeddag
Zondag 4 mei – 14.00 uur De Watersnip	Op zoek naar kikkers, padden en salamanders
Zondag, 18 mei - 14.00 uur Park v/d directeur, Koolmijnlaan, Beringen	Dag van het Park
Zondag, 18 – 14.00 uur De Watersnip	Natuurspeurdertjes in actie ‘Diertjes groot en klein’
Donderdag 29 mei – 14.00 uur De Watersnip	Onze stapschoenen achterna
Zondag, 1 juni – 14.00 uur De Watersnip	De natuur op haar hoogtepunt
Maandag, 9 juni – 14.00 uur De Watersnip	De beekvallei op haar mooist
Zondag, 15 juni – 14.00 uur De Watersnip	Natuurspeurdertjes : ‘Oren, ogen en neusjes open’
Zondag 29 juni – 13.00 – 18.00 uur De Watersnip	Schaapscheerfeest
	Natuurspeurdertjes : Voor kinderen van 5 tot 7 jaar Deelname : 1,50 euro per kind

Beestenbende – woensdag 9 april om 14.00 uur

Crea en spel voor kinderen van 7 tot 12 jaar.

Deelnameprijs : € 5,00 per kind (drankje, koekje en knutselmateriaal inbegrepen).

Inschrijven : 011/450191 of zwartebeek@natuurpunt.be.

Locatie : 'De Watersnip'.

Meer info over activiteiten, cursussen... www.natuurpuntberingen.be

De veldkrekkel (*Gryllus campestris*)

Voorlopig heeft de winter het laten afweten en maakt de lente stilaan haar opwachting. Op de heide en in de stuifzandgebieden zullen we binnenkort weer de kri..kri..kri geluiden kunnen opvangen van een klein, robust zwart kereltje die voor zijn holletje zijn liedje zingt om zo een vrouwtje te lokken.

Deze kleine knaap is de veldkrekkel. Hij bewoont zelfgemaakte holletjes op droge terreinen. De veldkrekkel is een forse, zwarte tot zwartbruine krekkel. Zijn lichaam is rond met een gedrongen kop. Kop en halsschild zijn zeer stevig en glanzend zwart en de voorzijde lijkt enigszins op een helm.

Bij het mannetje is de vleugelbasis lichter tot geel; bij het vrouwtje zijn de vleugels overwegend bruin. De mannetjes worden 18 tot 26 mm lang, de vrouwtjes 19 tot 27 mm. Daar de vrouwtjes een legboor bezitten waarmee de eitjes in de bodem worden afgezet, zijn ze gemakkelijk van de mannetjes te onderscheiden. De cerci (uitsteeksels achterlijf) zijn bij beide geslachten relatief lang en draadvormig. Over hun functie is men in het ongewisse.

Zoals reeds vermeld bestaat het biotoop van de veldkrekkel uit zonnige, droge en schrale, lichtbegroeide plaatsen. Vandaar dat hij in België, vooral voorkomt in de Limburgse en Antwerpse Kempen. De veldkrekkel is een warmteminnende en bodembewonende soort die noch vliegt, noch klimt. Om zich te beschermen graaft hij een gang onder graspollen of plantenwortels. Met zijn sterke kaken werkt hij, achterwaarts kruipend, een hoopje aarde naar buiten. Daar verspreidt hij het materiaal door krachtig met de achterpoten te bewegen, zodat het uitgegraven materiaal niet opvalt tussen de planten. De tunnel is meestal tussen de 20 en 30 cm lang met een diameter van 15 mm en eindigt in een kleine kamer. In dit ondergronds verblijf wordt geschild bij slecht weer of bij gevaar.

Door de schraalheid van zijn biotoop is de veldkrekkel niet erg kieskeurig. Op zijn menu staan kruiden, grassen, zaden, struikhei en dode dieren (omnivoor = alleseter).

Vanaf eind april maakt het mannetje voor zijn hol een soort podium door een aantal planten weg te knagen.



Eens de temperatuur 13 à 14°C bereikt, begint het zonnen en tjrpt hij, zowel 's nachts als overdag, om een vrouwtje te lokken. Het zo typische kri..kri..kri geluid ontstaat door het schuiven van de linker- onder de rechtervleugel. Als er een vrouwtje in de buurt is, gaat hij haar met kleine rukjes achterwaarts benaderen. Is ze paringsbereid dan wurmt hij zich onder haar en deponeert een zaadpakketje in haar geslachtsorgaan. Na de bevruchting wordt de balts verder gezet om te beletten dat een ander mannetje het pakketje zou verwijderen.

De vrouwtjes leggen met behulp van hun legboor, reeds in mei hun eerste eitjes in kleine pakketjes van 20 à 40 stuks, in de grond. In juni komen de nimfen uit de grond gekropen (1 mm lang). Ze groeien zeer snel zodat ze na een 6-tal weken al 20 mm lang zijn. Vooraleer ze volwassen zijn moeten ze een aantal malen vervellen.

Nu de taak van de imago's volbracht is, is hun liedje uitgezongen (!!!) en sterven ze doorgaans eind juli. De grotere nimfen nemen nu meestal de holtes van hun voorgangers in!

Willy Neys

Meer info over Natuurpunt Beringen?

www.natuurpuntberingen.be

e-mail: natuurpunt.beringen@telenet.be

tel: 011 45 01 91

Redactie: Willy Neys, Maria Beerten,
Annie Vanschooren en Erna Aerts

Werkten mee: Hans Van den Bossche en
Mathilde Bartels

V.U. Willy Neys p.a. Grauwe steenstraat 7/2
3582 Beringen